

Osmanlı Ölçü Birimleri

Suyun debisinin ölçülmesinde kullanılan ölçü birimleri;

Su kaynağının debisinin ölçülmesinde birim olarak "lüle" kullanılmıştır. 1 lüle yaklaşık olarak 26 mm çapında bir borudur ve dakikada 36 litre su akıtır. Günlük yaklaşık 52 m³ su olarak kabul edilir. Şehir içinde yer alan su taksim istasyonlarında bulunan dağıtım sandıklarında kullanılan boruların günlük debisi ise dağıtım yapılan bölgenin ihtiyacına göre ayarlanmıştır ve aşağıdaki gibidir.

1 Hilal	0,5625 lt/Dak. (Günde-0,81 m ³)
Çuvaldız	1,125 lt/Dak. (Günde-1,62 m ³)
1 Masura	4,5 lt/Dak. (Günde-6,48 m ³)
1 Kamış	9 lt/Dak. (Günde-12,96 m ³)
1 Lüle	36 lt/Dak. (Günde- 51,84 m ³ ~ 52 m ³)

Uzunluk ölçüleri ;

Uzunluk ölçü birimi olarak "arşın" kullanılmış olmakla beraber, çarşı arşını ile mimar arşını (Zira-ı Mimari / Zira) ve dolayısıyla alt birimleride birbirinden farklıdır.

Çarşı ölçüleri

1 Arşın	0,6858 mt.
1 Rub (urub)	0,0857 mt. (1/8 Arşın)
1 Kerrab (Kirâh)	0,0428 mt. (1/16 Arşın)
1 Endaze	0,6525 mt.

Mimar ölçüleri

1 Arşın (Zira)	0,757738 mt.
1 Parmak (1/24 zira)	0,031572 mt.
1 Hat (1/12 parmak)	0,002631 mt.
1 Nokta (1/12 hat)	0,000219 mt.

Çarşı ölçü birimi ve 68,58 cm'e karşılık gelen Arşın ölçü birimi ile yine bir çarşı ölçü birimi olan ve 65,25 cm'e karşılık gelen Endaze ölçüleri birbirlerine çok yakın değerlerdedir.

Ağırlık ölçüleri ;

1 Çeki (4 Kantar)	225,79832 kg.
1 Kantar (44 Okka)	56,44958 kg.
1 Batman (6 Okka)	7,69767 kg.
1 Okka/Kıyye (400 Dirhem)	1,282945 kg.
1 Dirhem	3,2073625 gr.
1 Miskal	4,5819464 gr.
7 Miskal (10 Dirhem)	32,073625 gr.
1 Denk (1/4 Dirhem)	0,80184 gr.
1 Kirat (1/4 denk)	0,20046 gr.
1 Buğday (1/4 kirat)	0,05011 gr.

Mehmet İzzet'in 1912 baskısı İlm-i Hisab kitabına göre ise ağırlık ölçüleri farklı tarif edilmektedir.

Evzan-ı Kebire (Büyük ağırlık ölçüleri) ;

1 Çeki	225,978 kg.
1 Kantar	56,450 kg.
1 Batman	7,692 kg.
1 Kıyye	1,282 kg.

Evzan-ı Mutavassıta (Orta ağırlık ölçüleri) ;

1 Dirhem	3,207 gr.
1 Miskal	4,810 gr. (1,5 Dirhem)
1 Denk	0,80175 gr. (1/4 Dirhem)

Evzan-ı Hafife (Hafif ağırlık ölçüleri) ;

1 Kırat	0,20043 gr. (1/4 Denk)
1 Bağdadi	0,0501 gr. (1/4 Kırat)
1 Fitol	0,0125 gr. (1/4 Bağdadi)
1 Nakir	0,00626 gr. (1/2 Fitol)
1 Kıtımr	0,00313 gr. (1/2 Nakir)
1 Zerre	0,00156 gr. (1/2 Kıtımr)

Alan Ölçüleri ;

1 Hektar	= (11 Dönüm) = 10.105,337 m ² = (17.600 zirakare)
1 Dönüm	= (4 Evlek) = 918,667 m ² = (1.600 zirakare) = (40 x 40 zira)
1 Evlek	= 229,666 m ² = (400 zirakare) = (20 x 20 zira)
1 Zirakare	= 0,57416 m ²